

השיעור המרכזי בבית הרב קוק רח' הרב קוק פירושלים בכל יום שלישי 20:00

בסייעתא דשמיא

חוברת ח'

עצף איצף

לפשר חידת השכרות בפורים

שיעור מבית הרב קוק לכבוד פורים
מאת: הרב יצחק חי זאגא

עד דלא ידע

שלו' לכולם. אנו עומדים לפני המשתה והשמחה של פורים. השו"ע ס"י תרצה' פסק, עפ"י מגילה ז', 'יחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'. והדבר תמוה, שהרי פסק הרמב"ם, פ"ה מהל' דעות ה"ג, 'וכל המשתכר הרי זה חוטא ומגונה, ומפסיד חכמתו'. ומה השתנה פורים מכל הימים? וכן תמה המשנה ברורה בבאוה"ל שם, איך יחייבו חז"ל השכרות, הנזכרת בתורה ובנביאים למכשול גדול? והשיב, משום שהנסים נעשו על ידי משתאות. ובכל זאת, הדבר אינו מובן.

הרמ"א שם פסק, 'וי"א דאין צריך להשתכר כל כך, אלא ישתה יותר מלימודו ויישן, ומתוך שישן, אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי, ואחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוון ליבו לשמים'. ובמ"ב שם, שכן ראוי לנהוג. אך עדיין, מימרת חז"ל במקומה עומדת, שיש מצוה בפורים, להגיע לטשטוש הדעת מתוך שכרות. ואמנם, כתב הרב קוק בספרו מצות ראייה, בהשמטות לסי' תרצה', שהמצוה מגינה על המשתכר בפורים, ו'אין לחוש לתקלה', אך בכל זאת יש להבין, מדוע ציוו כך?

שאלה נוספת, חשובה לא פחות, הכרוכה כפי שנראה, בפתרון חידת השכרות היא, מדוע בעצם נגזרה גזירת השמד של המן, ומה בדיוק הצילנו מאותה גזירה נוראה.

הפאב של אחשוורוש

על השאלה מדוע נגזרה גזירת המן, ענו תלמידי רשב"י במגילה יב., וכן אמרו במדרש אסתר רבה ז' יג', שהיה זה עונש על שנהנו ישראל מסעודתו של אחשוורוש הרשע. ההסבר דורש הסבר. כי גם אם הלכו בני ישראל לפאב של אחשוורוש, מדוע נגזרה עליהם גזירת כליה בגין כך? מדוע העונש כה חמור?

לפעמים אנו מזלזלים בדברים הנראים לנו פעוטים ביותר, ואיננו שמים לב, שהדבר שלפנינו, עם כל קטנותו, הינו בעל ערך הצהרתי גדול מאד. התופעה נפוצה, בענייני צניעות הלבוש, ובדקדוקי מצוות, אבל גם בעניינינו הלאומיים.

סעודת אחשוורוש לא היתה כל כך תמימה, כמו שנראה במבט ראשון. לא היתה זו רק מסיבה תאוותנית בפאב של המלך. היתה זו סעודת הצהרה אידיאולוגית. כשהמגילה מספרת לנו על הריהוט ששימש את באי המשתה, מוסיפה היא גם תיאור של הכלים, 'וכלים מכלים שונים'. אמרו חז"ל במגילה יא., שהיו אלו כלי המקדש, שהוציאם אחשוורוש על מנת לבזות ולחלל את קדושתם, בהגישו בהם שתייה לנהנתני המשתה. זהו ההסבר למנהג חלק מקהילות ישראל, לקרוא את המילים האלו, במנגינת מגילת 'איכה', מגילת החורבן. ומדוע החציף אחשוורוש פניו לעשות כן?

אומרים שם חז"ל, שהיתה מפורסמת וידועה נבואת ירמיהו הנביא פרק כט', 'כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם', היינו, שגלות בבל תסתיים, בתום שבעים שנה. עשה אחשוורוש חשבון, והגיע למסקנה שכבר עברו שבעים שנות גלות בבל, ואם לא נגאלו ישראל כמו שהתנבא ירמיה, אז כנראה שלא יגאלו יותר. הוציא את כלי המקדש, ועשה משתה המכריז, שעם ישראל ישאר לנצח בפרס. ככל העמים ישראל. לא ישוב עוד לארץ ישראל, ולא יחזור לבנות את בית המקדש. והיהודים, השתתפו ונהנו מסעודת אחשוורוש, סעודת היאוש מגאולתם ושיבתם לארץ ישראל, יאוש אשר בא לידי ביטוי, בביזוי כלי המקדש.

הכתובת על הקיר

אבל אחשוורוש לא היה הראשון לעשות זאת. כפי שמסופר בדניאל פרק ה', קדמו בלשאצר בנו של נבוכדנצר, אשר גם הוא חישב שבעים שנה, וכשנראה לו שעברו השנים וישראל לא נגאלו, הוציא את כלי המקדש ועשה משתה. לפתע יצאה יד מן השמים, וכתבה על קיר הארמון שלו, 'מנא מנא תקל ופרסין'.

בלשאצר נבהל כדבעי, ולא הבין מה פשר העניין, עד שהסביר לו דניאל, שבשמים דנו ומנו את שנות מלכותו, שקלו את מעשיו במאזנים ונמצא חסר, ופורסים ממנו מלכותו ונותנים אותה למדי ופרס. באותו לילה, מת בלשאצר במלחמה. אחריו מלך דריוש המדי, ואחריו מלך כורש הפרסי, אשר ציוה להתחיל לבנות את בית המקדש. אך צרי יהודה ובנימין, הלא הם בני המן, שכנעו אותו שלא כדאי לו לאפשר זאת ליהודים, משום שהם ימרדו בו לבסוף, והוא הכריז על הפסקת הבניה. אחריו מלך

אחשוורוש, ובכל שנות מלכותו לא נבנה הבית, עד השנה השנייה למלכות דריוש, הבן של אסתר, שהתיר לבנות את בית המקדש [ראו רש"י, עזרא א'].

השאלה היא, מדוע לא קיבל אחשוורוש את עונשו, כמו בלשאצר שעשה כן לפניו? התשובה פשוטה, היהודים גם הם נהנו מסעודתו. הרבה פעמים הקב"ה רוצה לעשות דין באויבי ישראל, אבל הבעיה היא, שבשביל שיעשה זאת, צריכים ישראל, לכל הפחות, לא להפריע לו.

עתה אנו מבינים שהשתתפות היהודים בסעודת אחשוורוש, היתה מעשה חמור מאד, אבל עדיין קשה לעכל את גזירת הכליה שבאה בעקבות המעשה הזה. נמשיך במסענו לעומקה של מגילת אסתר, ומתוך כך נזכה לגלות את הסוד המסתתר בענין זה.

שמן המור

לכאורה יש לתמוה, מדוע מספרת לנו המגילה על מעלליו הכל כך מכוערים של אחשוורוש, ועוד בפירוט כה רב? אחד התיאורים היותר נוראים בהתנהגותו, הוא תיאור הכנתן של הנשים, ל"מבחן" הכפוי והאכזרי אצל אחשוורוש, הכנה שכללה 'שישה חודשים בשמן המור, ושישה חדשים בבשמים' (אסתר ב' יב'). מדוע תיאור סיאובו זה של אחשוורוש, אמור לעניין אותנו? בעלי המגילה רמזו לנו את התשובה, על ידי הדגשת שמן המור בפסוק הנ"ל, במובחן מכל שאר הבשמים.

שמן המור, הוא אותו בושם, אשר בו משחו את כלי המשכן לקדשם, וכמאמר הפסוק בשמות ל', 'ואתה קח לך בשמים.. מור דרור.. ועשית אותו שמן משחת קודש.. ומשחת בו את אוהל מועד ואת ארון העדות, ואת השולחן ואת כל כליו, ואת המנורה ואת כליה, ואת מזבח הקטורת, ואת מזבח העולה ואת כל כליו, ואת הכיור ואת כנו, וקדשת אותם, והיו קודש קודשים..'. באותו שמן המור שישראל מקדשים את הכלים, אחשוורוש השתמש לטומאתו הנוראה.

אצלנו המור, הוא 'מור דרור', מור שמדריך את הכלים מגבוליותם הגשמית, ופותח את שעריהם הגבוליים, לקבלת קדושה מן האינסוף. הופך את הכלי החומרי המצומצם, לכלי ששורה בו קדושה. ואילו אצל אחשוורוש, שמן המור, הוא הכנת אשה, צלם אלוקים, נשמה אלוקית, להיות לכלי גשמי חסר כל משמעות ועצמאות. [על המשמעויות של מגילת אסתר, כמגילת הזוגיות היהודית, האזינו באתר, לשיעורנו 'קדושת הבית היהודי'. השיעור חולק גם בתקליטור, בשם 'אשתי ואני'].

הרופא הגדול, שריפא את עם ישראל מהשפעתו החולנית של אחשוורוש, הוא מרדכי, או יותר נכון לומר, מור דכי, כלומר, מור טהור. הגמרא בחולין קלט: שואלת, היכן רמוז מרדכי בתורה, 'מרדכי מן התורה מנין?', ועונה, דכתב, 'מור דרור, ומתרגמינן מירא דכיא'. מרדכי היהודי באישיותו ובצדיקותו, הוא שמן המור הטהור, אשר מטהר את דורו מהחטא של ביזוי כלי המקדש. מול האחשוורושיות המבטאה אידיאולוגיה של כפירה באפשרות התקדשותם של הכלים, בא מרדכי ומשיב לעם ישראל את האמונה בקדושתם.

אין מדובר פה באיזה ויכוח צדדי או חלקי. הר בית קדשנו, מקום המקדש, נקרא בשם 'הר המוריה', על שמו של שמן המור. אומר הזוהר שמוות לט: , למה נקרא מוריה? על שם המור הטוב ששם. המור המבטא את חיבורו של האינסוף אל הסופי. המור המדריך את הגבולי, מאטימותו הגופנית הגשמית, ומרומם את כל המציאות כולה, להתחבר לאור ד', לחירות העליונה. זהו דגל האידיאולוגיה היהודית.

מתוך דברים אילו, אנו מתחילים להבין שהמלחמה הרוחנית הנסתרת במגילת אסתר, אינה מסתיימת רק בביזוי כלי המקדש עצמם. יש כאן מאבק רוחני אדיר, על משמעותו של העולם, על מילוי יעודם של ישראל, להאיר את אור ד' בהויה כולה. וזהו גם סוד שנאתו של המן.

המן העץ

הגמרא בחולין קלט: הנ"ל שואלת, 'המן מן התורה מנין?', כלומר, היכן רמוזה דמותו של המן בתורה? ומשיבה, 'המן העץ'. פסוק מבראשית ג', בו שואל הקב"ה את אדם הראשון לאחר אכילתו החוטאת מעץ הדעת, 'מי הגיד לך כי עירום אתה? המן העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת?'. מהיכן הופיע יצר הרע, רוח הטומאה, בתוך אישיותך, שאתה פתאום צריך להתלבש? האם אכלת מעץ הדעת טוב ורע? האכילה מעץ הדעת, הכניסה לתוך האדם את הרע, כמו טפיל שיושב על אישיותו האמיתית הטהורה. בחטאו של האדם, נפל כל העולם כולו ממדרגתו, וכמעט בכל פינה במציאות, הטוב מעורבב עם הרע.

עם ישראל בא לעולם, כדי לברר את הטוב מן הרע. לגלות את הקדושה שבכלים, על ידי בירורם וטיהורם מן הרע שדבק בהם. וזהו עומק נוסף בסודו של שמן המור. המדרש במדבר רבה נשא ידי אומר, ששמן המור, הוא ראש לכל בשמי הקטורת. וגילה האר"י הקדוש, כמובא בשעה"כ, דרושי תפילת השחר ג', שהקטורת, קושרת מחדש אל הקדושה, את כל כוחות החיים, כל ניצוצי החיים, שנפלו אל הטומאה.

המן הרשע, קליפת עמלק, אינו מעוניין בבירור הטוב מן הרע. הוא אוהב ואפילו נהנה מהתערובת של הרע בטוב. על כן, כשראה עמלק את יציאת ישראל ממצרים, הבאה לבטא את היציאה ממיצרי הרע, אל הדרור והחרות הנשמטית העליונה, החרותה על שני לוחות הברית, מיד הזדעק, ובא להילחם עם ישראל, מלחמה אידיאולוגית נוראה, של מי שמסרב לקבל את מהלך תיקון העולם. של מי שחפץ בהישארות העולם במצבו הנפול. מזה הוא "חיי", על זה הוא כותב ספרים, מהחומר הזה הוא עושה סרטים. תרבותו העטופה באסתטיקה מושכת בחיצוניותה, מתאמצת בכל כוחה, להשאיר את תערובת הרע בעולם.

זהו שורש שנאתו הנוראה של המן ההוא, וכל ה"המנים" שבאו אחריו במהלך ההסטוריה, כולל אלה שמציקים לנו עד לעצם היום הזה. זו לא שאלה של נדל"ן או שאפתנות לאומנית. זהו מאבק רוחני קוסמולוגי על דמותו העתידית של העולם. הנסיון להציג את העימות באופן שטחי, כאילו מדובר באיזה ויכוח מטופש בין שני

עמים, הרבים מריבה אגואיסטית, הינו חלק בלתי נפרד מטקטיקת ההחלשה של האויב, המנסה לבלבל את היהודים, כדי שלא יאבקו למען האידיאולוגיה שלהם.

הני כלבין דחציפין

ר' צדוק הכהן, בספרו פרי צדיק פרשת אמור סי' יג', מביא את מילות הפיוט שכתב האר"י לסעודה שלישית – 'לבר נטלין ולא עאלין הני כלבין דחציפין'. כלומר, שבזמן סעודה שלישית, נשארים בחוץ ולא נכנסים, אלו הכלבים החצופים. ומיהם? אומר הפרי צדיק: 'קליפת עמלק נקרא כלב, כמו שכתב בזוהר חדש ב' סה., שהוא כלב נובח מקטרג על ישראל.. ולהנצל מזה, כתיב 'והיה בהניח ד' אלוקיד לך מכל אויביך מסביב בארץ אשר ד' אלוקיד נותן לך'. שצריך שני תנאים, - בהניח ובארץ'.

מדוע עמלק מכונה כלב, את זה נשאיר לשיעור אחר. אבל הדרך לנצח את עמלק על פי ר' צדוק, היא על ידי 'בהניח', זו שבת מנוחה, 'בארץ', זו ארץ ישראל. וממשיך הוא ואומר, שבסעודה שלישית אנו מוגנים לגמרי מעמלק, משום שסעודה זו היא 'כנגד קדושת יעקב אבינו ע"ה, שנאמר לו ופרצת ימה וקדמה וגו', והיינו שבכל מקום, ילך עמו קדושת ארץ ישראל'.

ומדוע דוקא שבת וארץ ישראל? משום שכמו שלמדנו, עמלק רוצה בהמשך תערובת הטוב והרע. בהמשך תוצאותיו השליליות של חטא אדם הראשון. 'אשר קרך בדרך'. הכל מקרה. הכל קר. אין השגחה. אין חיבור של הקב"ה לעולמו. אין קדושת ישראל שנועדו לתקן את העולם ולהשיבו למצבו שקודם החטא. ואילו בשבת, יש מן הטעם של העולם הבא המתוקן, שאין בו תערובת טוב ורע. בשבת, הכל טוב. כל מלאכתך עשויה.

וכן ארץ ישראל, היא ארץ התיקון שבה הכל מתרומם, ואפשר לברר את חומריות העולם מן הרע, ולגלות את הטוב שבה. טוב שאין בו רע. וכן כתב השפת אמת לפרשת עקב תרנ"ט, שבשבת ארץ ישראל וברית מילה, אין תערובת טוב ורע, אין את קללת אדם הראשון, אלא רק טוב. לכן נאמר במזמור שיר ליום השבת – 'טוב להודות לד', וארץ ישראל מכונה בתורה – 'ארץ טובה', ועל משה רבינו שנולד מהול נאמר – 'ותרא אותו כי טוב הוא'. טוב נקי ומבורר.

זה לא התאים להמן הרשע. שבת וארץ ישראל, העסיקו והרגיזו אותו. כשרצה הוא לשכנע את אחשוורוש שיתן היהודים בידו, אמר לו, 'ואת דתי המלך אינם עושים'. מסבירה הגמרא במגילה יג', שהמן התלונן על כך שהיהודים מוציאים את השנה כולה בשה"י פה"י, ראשי תיבות של שבת היום, פסח היום. כל הזמן הולכים לחופש מהעבודה, בגלל שבתות וחגים. השבת של היהודים הוציאה את המן מכליו.

ואת ארץ ישראל הזכיר, בפתח דברי השטנה שלו, במילים 'ישנו עם אחד', עם שאמור להיות בארץ ישראל, ששם הוא אחד, כמו שנאמר בשמואל ב' ז', 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', אבל כעת הוא 'מפוזר ומפורד בין העמים'. המן העמלקי ידע לזהות, שאויביו המרים, הם שבת וארץ ישראל. אשרינו שזכינו במתנות הנפלאות האלו.

אות היא

ישאל השואל, אם יום שבת הוא יום של התעלות רוחנית, אל הטוב האלוקי המבורר, אז מדוע מצווים אנו בשבת, כפי שפסק השו"ע בסי' רנ"א, 'ירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכולתו'. אמנם אין מדובר ח"ו בשכרות, אבל כמו שנאמר במדרש ספרא, המובא במשנה ברורה רמב"א, 'ו'מקרא קודש' פירשו חז"ל בספרא, דהיינו לקדשו ולכבדו בכסות נקיה, ולענגו בעונג אכילה ושתייה'. מה כל כך רוחני באכילה ושתייה? ועוד, הרי שבת היא אות בין הקב"ה לישראל על בריאת העולם, כמאמר הפסוק בשמות לא', 'ושמרו בני ישראל את השבת.. ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפש'. ומה הקשר בין תענוגי השבת לאות זה?

אז קודם כל צריך לדייק במאמר הפסוק, וכפי שהביא הרב דניאל לוי בספרו כרם ד"ל, הפסוק אינו אומר, כי בששת ימים, אלא כי ששת ימים, בלי ב'. היינו, האות הוא על כך שהעולם הזה נברא, כשבכוחו לעמוד שישה ימים בלבד, ובכל שבת מקבל הוא נפש מחודשת, אשר נותנת לו כוח לעמוד שישה ימים נוספים, עד שבת הבאה. אך עדיין יש לברר, כיצד מעידה אכילתו ושתייתו של היהודי על התחדשות זו?

הרב קוק בהקדמתו הרוחנית, לספרו ההלכתי שבת הארץ, העוסק בהלכות שמיטה, מסביר, 'היחיד מתנער מחיי החול לפרקים קרובים, - בכל שבת. "בא שבת באה מנוחה". מתחלת הנפש להשתחרר מכבליה הקשים, "ביום הניח ד' לך מעצבך ומרוגזך ומן העבודה הקשה אשר עובד בך", ומבקשת היא לה אז נתיבות עליונות חפצים רוחניים, כפי טבע מקורה.. "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם", יום קדוש אשר בו תתגלה נטית האומה - הנטיה של החיים האלוקיים כמו שהם - ביחידה. אות היא לאומה שיש בסגולת נשמתה צורך ויכולת להתענג על ה"'.
כולנו מכירים את חיי השוק הסואנים. משא ומתן, עבודה, התמודדויות גשמיות רבות. כל אלה עלולים לשחוק את דמותו של היהודי, עד שהוא עלול להשתכנע, שאכן נברא הוא, כאיזה סוג מתקדם של מכונת יצור. לזאת נתן לנו הקב"ה את השבת, להזכירנו ולחברנו אל האור הנשמתי השוכן בתוכנו, לעודדו ולחזקו, על מנת שגם ביציאתנו חזרה אל השוק, נאיר את אור ד' בכל פינות החיים, גם האפלות ביותר. וחדש מרן הרב, שסודו של האות של שבת קודש, בשינוי המדהים אשר מתחיל להתחולל ביהודי עם כניסת השבת. פניו הולכות ומאירות, שמחה פנימית חודרת לליבו, שקט נפשי ממלא את כל חדרי אישיותו, עדינות ונעימות ניכרים על פניו והתנהגותו, וצמאון רוחני לדברים שבקדושה, מתחיל לבעבע בתוך ליבו. ההתחדשות האלוקית של העולם, ניכרת ביהודי עצמו, באור שהשבת מאירה את כל ישותו.

לכן מרבים בשבת בעונג אכילה ושתייה. לא רק משום שבשבת קודש, אין חשש מנפילת הכלים לתאוה הגשמית, אלא משום שהאור הנפלא של שבת מרומם את היהודי עד כדי כך, שמכל חתיכת מאכל שהוא מכניס לפיו, זוכה הוא להתעלות רוחנית מתוקה. הארה אלוקית קדושה זו, היא שמוכיחה ומגלה לעין כל, את השפעת אורו יתברך אל המציאות הארצית הגבולית, השפעה המחיה את הכל. כי אות היא, ביני וביניכם, צינור חיים ממני אליכם, המחיה ומקיים את העולם כולו.

אופנוע חדיש

המאבק העולמי סביב קדושת הכלים, הוא גם הסיפור של ושתי המלכה. הגמרא במגילה יב: אומרת, שכשהשתכר אחשוורוש, התחילו הוא וחבורת שיכוריו, לדבר בדברי תיפלות. אז שאלם, 'כלי שאני משתמש בו.. רצונכם לראותה?'. שימו לב, לאופן הצגת הגמרא את שאלתו, "כלי" שאני משתמש בו. שאלת קדושת הכלים, מגיעה בסיפור של ושתי, למישור קדושת הקשר בין איש ואישה. האם זהו קשר של 'שכינה ביניהם', כתפיסה היהודית, או שמא האשה ככלי גשמי חסר כל נשמה.

ושתי בשביל אחשוורוש, היתה לא יותר מאשר אופנוע חדיש. הוא השתעשע בו, והתנאה בו בפני החברה. עד שיום אחד, האופנוע התחיל להתווכח איתו. דמיינו לעצמכם אופנוע, שכשאתה מבקש להפנותו ימינה, הוא מתווכח איתך, ומחליט שהוא דוקא רוצה לפנות שמאלה. מי יחזיק אופנוע כזה? אז גם אחשוורוש מיהר להיפטר מהכלי הסורר הזה, שקראו לו ושתי.

ההמשך המכוער של העמדת נשים למבחן אצל אחשוורוש, הוא רק פירוט וגילוי של עוצמת הכיעור בתפיסת אחשוורוש והמון, הנלחמים להשארת העולם בטומאתו. במצב כזה, אין תימה שצמח פמיניזם אקטיבי, בתרבות הגויית, שהפכה את האשה, לכלי גשמי יצרי, בידם של הגברים. כמה טוב להיות יהודי.

אבל אל תמהרו לרחם על ושתי. כפי שנראה בהמשך, היא היתה לוחמת גדולה ומרושעת מאד, במאבק נגד תרבות קדושת הכלים היהודית, ודוקא משום כך, חטפה את עונשה כקרובן, לתרבות שלה עצמה. נפרט את הדברים.

וביום השביעי

הפסוק באסתר א' אומר, 'ביום השביעי, כטוב לב המלך ביין, אמר למהומן.. שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך.. להביא את ושתי המלכה לפני המלך.. ותמאן המלכה ושתי לבוא.. ויקצוף המלך מאד..! מדוע ביום השביעי דוקא?

אמר רבא במגילה יב: 'יום השביעי שבת היה, שישראל אוכלין ושותין, מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות. אבל אומות העולם שאוכלין ושותין - אין מתחילין אלא בדברי תיפלות. וכן בסעודתו של אותו רשע..! ומתוך אותה תיפלות, הזמין את ושתי ולבסוף הרגה. ומדוע? ממשיך רבא ומסביר, 'שבמידה שאדם מודד, בה מודדין לו. מלמד שהיתה ושתי הרשעה מביאה בנות ישראל, ומפשיטן.. ועושה בהן מלאכה בשבת'. מה ראתה ושתי להתעלל בבנות ישראל הצנועות, ודוקא בשבת קודש?

ושתי המרשעת, ראתה שקדושת האשה היהודית, כמו גם קדושת השבת, בנויות על האמונה בקדושת הכלים, בהארת אור ד' האינסופי, בתוך המציאות הגשמית המוגבלת. היא ראתה שיהודיה עם כל יופיה, לבושה בצניעות על פי גדרי ההלכה היהודית, על מנת לשמור על האיזון הנכון בין גוף ונפש, על מנת שהאור הנשמת, יאיר ביופיה הגשמי, וירומם אותו להיות ליופי רוחני, עם כל לבושו הגשמי. וכמו שבאר הגר"א בספרו קול אליהו ויצא ל', את סוד היופי היהודי, 'שקר החן והבל

היופי... והנה מצינו גבי האמהות אשר נשתבחו בחן וביופי...? אז איך שלמה המלך מבטל את היופי? 'וצריך לומר דהפירוש בפסוק... 'שקר החן והבל היופי' היינו כשהן בלתי יראת ד' והם כזום זהב באף חזיר, אבל 'אשה יראת ד' היא תתהלל', רצונו לומר, דגם בחן ויופי תתהלל'.

והוסיף הרב צבי יהודה בשיחותיו ויקרא 201, '..יופי, הוא הקרנה פנימית וחיצונית שלימה של האשה, ואז 'אשה יראת ד' היא תתהלל' – ביופי. זהו יופי עדין, צנוע, פנימי, ולא ברק חיצוני המנקר עיניים. 'נזם זהב באף חזיר, אשה יפה וסרת טעם' (משלי יא). גם כנסת ישראל נמשלה לאשה בעלת טעם, אשר פנימיותה מקרינה החוצה..!.

עוד ראתה מרשעת זו, שישראל מכבדים את השבת, דוקא בשלוש סעודות עם מאכלים ומעדנים, ומתוך כך, שרים זמירות שבת, מדברים בדברי תורה ובדברי תשבחות לד'. ראתה את האמונה הנפלאה הזו שלנו, וחרה אפה המרושע, עד שהביאה בנות ישראל בעל כורחן, עינתה אותן בפוגעה בצניעותן, ובכפייתן לחלל את השבת. כמו לומר, אל תספרו לי שיש קדושה בכלים. גוף זה גוף ותו לא. סעודה זו סביאה, ותענוגות העולם הם גשמיות נהנתית, לשם ההנאה. אין קדושה בכלים, לא בגוף ולא בזמן.

אשר על כן, אותה ושתי שזלזלה בקדושת הכלים, מצאה עצמה קרבן לאידיאולוגיה הכפייתית שלה עצמה. היא בזה לשבת וסעודותיה הקדושות, היא בזה לקדושת האשה היהודיה וצניעותה, ומתוך טומאה זו אף אמללה בנות יהודיות, לכן קיבלה את עונשה מתוך עצם תרבות טומאת הכלים שלה ושל אחשוורוש. מתוך סעודה המבטאת את הזלזול בכלי המקדש, ובקדושת האשה וצניעותה, מתוך סעודה של תיפלות, הכופרת באור של שבת, אור קדושת הכלים. בעצם יום השבת, מצאה היא את סופה המר, על ידי אחשוורוש הנהנתן.

הבעיה היא שלאור כל האמור, הדבר האחרון שהיינו מצפים לו, היא מצות השכרות בפורים. ואם כבר נצטוינו ב'עד דלא ידע', אז לפחות שיקבע הדבר ביום השבת, כך שקדושתו ואיסור המלאכה שבו, יגינו עלינו מפני פגיעה אפשרית בקדושת הכלים. מפני נפילה לתהומות החומריות. והנה לא רק שקבעו מצות שכרות בפורים, גם קבעו אותו, כיום חול המותר במלאכה. הגיע הזמן לפתור את החידה.

עמי הארץ מתייהדים

אומר מרן הרב קוק בסידורו עולת ראי"ה א' תל"ט, 'ידענו מדברי חכמים אמתיים, שהארת פורים גדולה למאד, וקדושה גדולה מאירה בו בעולם. ונראה שמתוך כך מלמעלה, האדם נשמר אז מכל קלקול, כיון שהוא עסוק בשמחת פורים, ואין צריך כל כך להיות על משמרתו רק שלא יעבור ח"ו שום דבר מדברי התורה והמצוה, שח"ו אין עבירה מצוה, אבל בדברי הרשות, שראוי להשמר מהם בכל הימים, במה שהם מקליפת נוגה שקרובה אל הרע, ביום הקדוש הזה, משומרים אנו, כי נפל אז פחד היהודים על עמי הארץ ורבים מהם מתייהדים..!.

יש בעולם שלוש מדרגות עיקריות. דברי קדושה, דברי טומאה, ודברים מותרים. הדברים המותרים תלויים במעשינו אנו. אפשר להרימם ואפשר להיפך. ביום פורים יורד לעולם אור כל כך גדול, שאין צורך לחשוש מנפילת הדברים המותרים. כי בגלל האור הגדול 'עמי הארץ מתייהדים', היינו גם עניינים ארציים חומרניים, מתעלים ו'מתייהדים', מתרוממים אל הקדושה, והופכים לדבר יהודי ראוי.

לפי דבריו אלה של הרב, היה אפשר לומר, שיהודי יכול להשתכר בפורים, ואינו חושש מהשפעתה השלילית, משום האור הגדול שמאיר ביום הזה. אבל נראה שאין די בזה, שהרי גם בשבת יורד אור גדול, ולא מצאנו שמשתכרים עד דלא ידע בין 'זכור' ל'שמור' ח"ו. ברור שיש כאן עומק הרבה יותר גדול.

קדושת הגוף הישראלי

כדי להבין את האור המיוחד של פורים, צריך להבין באופן יותר עמוק מהרגיל, כיצד בדיוק מתרחשת שבירת הכלים, המצריכה את מהלך התיקון העולמי.

הרב קוק שם בעולת ראייה, מסביר כיצד אור של שמחה גדולה מידי, עלול לשבור את הכלי. 'השמחה היא מעלה גדולה דבקה עם אור השכל בעצם, וכיון שהכלי צר, אין הגוף יכול לקבלו כי אם כמדתו, אבל כשמתרבה יותר מדאי, אין הכלי סובל את האור, והאור יוצא ומסתלק למעלה, ונשאר הגוף בלי אור, ומיד הוא מסוכן...'. שימו לב, כשהאור עוצמתי מידי, ביחס ליכולתו של הכלי להכיל, מסתלק האור מן הכלי, וכלי בלי אור, הוא כלי שנמצא בסיכון גדול ליפול ולהישבר.

לפי הסבר זה, היינו יכולים לומר שיחודו של פורים, הוא לא רק באור הגדול שיורד ביום הזה, אלא גם בעובדה שהוא נשאר בכלים כל היום כולו, ואינו יוצא ומסתלק לו. תיאור זה נכון מאד על פי שיטת המקובלים [ללומדי הקבלה: ראו בספרו של הרב מרדכי עטיה שליט"א, עטרת מרדכי, פורים עמי מד' ואילך, ע"פ שעה"כ קט:].

אבל צריכים אנו להבין לעומקה של הבנה קדושה זו. אם הכלים אינם יכולים להכיל את האור הגדול הזה, ביום חול רגיל, הכיצד ביום הפורים, פתאום יכולים הם להכילו? שהרי לא יעלה על הדעת לומר, שהאור נשאר, אף על פי שאיננו יכולים להכילו. ועוד יש לשאול, הרי גם בשבת יורד אור גדול, השווה בנו כל השבת כולה, ומה נשתנה פורים, שנצטוינו לטשטש בו את דעתנו?

אז שימו לב, כי כאן אנו מגיעים להסברתו העמוקה של הרב קוק, הפותרת את חידת השכרות במלואה. אומר הרב שם, 'והנה ההארה הנמשכת ביום הקדוש הזה, היא ממש מצד קדושת הגוף הישראלי.. כאשר שחה לעפר נפשם, והמן הרע רצה לשלוט בגופם, וכאשר היה ד' להם לישועה, נפדה גופם מהרוחות הרעים, ולא נמצא בהם רצון כי אם בלב אחד לאביהם שבשמים'.

החידוש בפורים הוא אמנם באור הגדול שיורד בו ומאיר אותנו כל היום כולו, אבל האור הזה יכול להשאר בכלינו זמן כה רב, משום שהגוף הישראלי, הכלים הישראליים, ביום הפורים, פדויים מכל רוח רעה שהיא. מדגיש הרב קוק, שהסוד של

הישארות האור הגדול בתוכנו, ואי הסתלקותו לשמים, נובע מההתרוממות האלוקית המתגלה בגופנו ממש, ביום הקדוש הזה. ולכן גם ציוונו חז"ל להשתכר. ומדוע?

מסביר הרב, "על כן ביום זה לעד הצללים נוסו, ואף כי בכל ימי השנה [המשתכר] הוא כעובד ע"ז (עיין ברכות לא:), מפני שהכח השכלי מסתלק.. אבל ביום זה יש כאן ב' לטיבותא, חדא שעצם הכלי מזוכך הוא, ויכול לקבל אור שמחה גדולה ולא יתבטל, ועוד שאפילו אם יסולק אור השכל מכלי הגוף, הנה כוחות הגוף בעצמם כבר קדושים הם, ושומרים מכל רע, ומדביקים עצמם לשלמות האמתית שבאור פני מלך חיים, על כן המצוה אז לבסומי, וממשיך אור גדול על ידי זה, כמבואר בדברי האריז"ל.

אם כן, חז"ל ציוונו להשתכר ולטשטש דעתנו, כדי לגלות ולפרסם את האור האדיר שביום הזה, האור שבגוף היהודי עצמו, הקדוש ושמור מכל רע, ודבוק בשלימות האמיתית, גם בלי הדרכת הדעת, מצד קדושתו המגולה ביום הזה, כמגילת ההסתרה.

קבלת התורה בפורים

על פי הבנה זו, הציע שם הרב, שאע"פ שבימים רגילים שתוי אל יתפלל, בפורים יכול להתפלל, 'כי עיקר טעם שתוי אל יתפלל, יש לומר מפני שהתפילה היא העלאה למעלה כקרבת לדי', ואם נמצא בעניינו דבוק רע, הריהו מקריב על גבי מזבח העליון, דבר שאינו ראוי לקדושה. אבל ביום זה, כוחות הגוף גם כן, מקודשים לשמים. והאור חופף עליהם בכל גווניו. ביום רגיל, השתוי עלול להכניס את הלא טוב לתפילתו, בשל חסרון הדעת. אבל בפורים, הכלים בקדושתם הגמורה, מוגנים ושומרים מכל רע, עד שגם סילוק מסויים של הדעת, לרמה של שתוי, אינו מפריע לתפילה. למעט שיכור ממש, שאינו שייך במצוה.

עוד מוסיף הרב שם, שזהו גם סוד קבלת התורה מחדש בפורים. כי העובדה שבמעמד הר סיני כפה עליהם הר כגיגית, עד שאפשר היה לטעון שקבלת התורה היתה בגדר אונס וכפייה, היתה משום שהרע עוד היה מעורבב בגוף, והפריע לרצון האמיתי והקדוש של ישראל, לקבל התורה לחלוטין מרצון. לכן היה אז צורך ברמה מסויימת של כפייה. אבל עתה בפורים, שהופיע הגוף הישראלי בקדושתו הגמורה, ללא תערובת רע, קיבלו עם ישראל את התורה מרצון גמור.

וכך בכל פורים, מוסיף הרב שם בעמ' תמא' ומסביר, 'נשפע על כל ישראל שפע רצון של קבלת התורה, ובו ביום מאיר על כל איש ישראל המחזיק בתורת ד', אור רצון אמיתי לבחור בתורה ובדרכיה, ועל כן מראים שאפילו בשכרותו אינו סר מדרך ד', מפני שפנימיות רצונו הוא פונה לטוב, ובקרבת אלוקים אך טוב לישראל..!'

פורים יום שכולו שבת

עתה יכולים אנו להבין, מדוע לא נאסרה מלאכה בפורים, וכפי שמסביר הרב שם בעמ' תמ', 'דהיינו טעמא דמלאכה לא קבלו עליהו בפורים, דכהיום אין הגשמי

מתנגד לרוחני...'. בפורים הגשמיות אינה נלחמת ברוחניות הקדושה. 'על כן, בכל יום טוב, שעיקר התכלית של כולם שיהיה מקרא קודש להתענג על ד', לא יתכן להיות עסוק במלאכות חול, שהן שייכות לל"ט מלאכות דמעלמא דאתלטיא, מהעולם שהתקלל בתערובת טוב ורע. מה שאין כן, ביום הפורים, '...שנהפכה הקללה לברכה, ואפילו עסוק במלאכה, שם הוא מוצא אור הקדושה.. ועשרה כתרין דמסאבין נשברו.. על כן האור מגולה על ידי המגילה..'. אין צורך לאסור מלאכה בפורים, כי בפורים הכלים מתוקנים לגמרי, אין תערובת טוב ורע, וממילא, אין סכנה של נפילה. ומה שנהגו לא לעבוד בפורים, הוא כדי לכבד, ולהתרכז במצוות היום, ולא לבזבז את האור הגדול של פורים, בנסיון להשיג עוד כמה פרוטות.

על פי דברים אלו נוכל לומר, שאם שבת היא מעין עולם הבא, פורים הוא יום שכולו בעתיד המתקן של העולם, יום שכולו שבת. לכן בשבת, מצווים אנו להיזהר מעשיית מלאכה, דווקא משום התעלותנו למדרגות רוחניות גבוהות, התעלות המשאירה את הכלים המעשיים, כלי המלאכה, בסכנה של נפילה עוד יותר גדולה. ההגנה במצב הזה, היא באיסור והרחקה מלטי' אבות מלאכה. אבל בפורים, כדברי הרב, 'אפילו עסוק במלאכה, שם הוא מוצא אור הקדושה'. אין צורך בהגנת איסור מלאכה, כי אין מדובר רק בהתעלות שלנו למעלות גבוהות, אלא בהתגלות האור האלוקי, בגוף הישראלי ממש, עד שגם המלאכות מהוות מקור ליניקת קדושה. ובמועדי ראיי"ה עמ' 246, אמר הרב, שזהו הרמז בביטוי, 'עד דלא ידע', היינו עד שיתעלה מעל לחטא עץ הדעת טוב ורע, ויחזור לזוהר העליון של אדם הראשון קודם החטא, אשר היה נקי לחלוטין מכל רע, והאיר בכל מדרגות חייו.

לאור הבנה זו, נוכל להבין היטב את דברי הגמרא בירושלמי מגילה א', וכן כתב הרמב"ם פ"ב מהל' מגילה יח' – 'כל ספרי הנביאים וכל הכתובים, עתידין ליבטל לימות המשיח, חוץ ממגילת אסתר, הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלן לעולם, ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל, שנאמר (ישעיהו סה') 'כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו, שנאמר (אסתר ט') 'וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם'. לכאורה, מה נשתנה פורים מכל ספרי הנביאים והכתובים, שמכולם, רק מגילת אסתר תישאר לעתיד לבוא? לפי מה שלמדנו, הדברים מובנים מאד. פורים הוא אור העתיד המתקן, המופיע כמו אי, שנשלח מן העתיד, אל תוך ההווה הבלתי מתוקן. יום של טעימה ממשית, מהמצב שיהיה לעתיד לבוא, בו לא יהיה צורך עוד, בהשגחה הצמודה והבלתי פוסקת, של הדעת על הכלים, על מנת שלא יפלו. יום בו גם המשתכר, שמור מן החטא, בשל קדושת הכלים, קדושת הגוף הישראלי, המופיעה במלוא שלימותה העתידית. פורים הוא יום שכולו שבת.

ארצות החיים

אז למדנו לעומק על קדושת הכלים, ואפילו חידת השכרות פתורה, עתה נוכל לפנות, עם כל ההבנות הקדושות שזכינו להם, לפתרון שאלתנו הגדולה, - מדוע הויתור על חלום הגאולה והשיבה לארץ ישראל, הביא בעקבותיו גזירת כליה?

ובכן, אם נשים לב, פורים אינו הארוע הראשון, בו רואים את התגובה האלוקית החריפה, כשמדובר בארץ ישראל. התורה אומרת בשמות יג', 'וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים', ופירש רש"י, 'אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלשת ימי אפילה'. ובשמות יג' ח', הסביר רש"י, 'ולמה הביא עליהם חשך, שהיו בישראל באותו הדור רשעים, ולא היו רוצים לצאת, ומתו בשלשת ימי אפלה, כדי שלא יראו מצרים במפלתם, ויאמרו אף הן לוקין כמונו'. אתם מבינים מה פירוש הדבר? אם ניקח רק את מנין הגברים, הרי יצאו ממצרים שש מאות אלף, ואם זוהי רק חמישית, הרי שבמכת חושך נהרגו שני מליון וארבע מאות אלף גברים יהודים, שלא רצו לעלות לארץ.

ארוע שני ומחריד לא פחות, התרחש במדבר, בחטא המרגלים, אשר שכנעו את הדור שלא כדאי להכנס לארץ, ונענשו גם הם בגזרת כליה, כמאמר הפסוק בדברים א', 'ולא אביתם לעלות.. וישמע ד' את קול דבריכם, ויקצוף וישבע לאמר: אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה.. וטפכם.. המה יבואו שמה ולהם אתננה והם יירשוה'.

אם כן, פורים הוא הארוע השלישי(!) בהסטוריה היהודית, שבשל חולשת ישראל ואי צונם לעלות לארץ ישראל, גזר הקב"ה כליה על שונאי ישראל.

ארוע נוסף אך שונה מאד, משום שאין אנו יכולים לומר לגביו דברים מוחלטים, הוא השואה הנוראה. שישה מליוני יהודים קדושים, גברים נשים וטף, נרצחו באכזריות נוראה, ולא זכו להצלת מרדכי ואסתר. שתו את גזירת המן במלוא תרעלתה. ואנו איננו יודעים לומר דבר בעניין זה, מאחר ואין לנו נביא. אך נציין מדברי גדולי ישראל בעניין, דברים המעוררים מחשבה.

אזהרת הגר"א

ר' הלל משקלוב תלמיד הגר"א, בספרו 'קול התור' פרק ה' מספר, 'ומי גדול לנו בכל הדורות האחרונים כרבינו הגר"א קדוש ישראל, אשר בדברים חוצבים להבות אש, האיץ בתלמידיו לעלות לארץ ישראל ולעסוק בקיבוץ גלויות, והרבה לזרז את תלמידיו להחיש את קץ המגולה לקרב קץ הגאולה על ידי ישוב ארץ ישראל, כמעט בכל יום דיבר אלינו רבינו ברתת והתרגשות כי 'בציון ובירושלים תהיה פליטה', ולא לאחר את המועד. מי ימלל ומי יתאר את גודל דאגתו של רבינו בדברו אלינו הדברים כאלה וכאלה ברוח קדשו ובדמעות בעיניו..!'

וכתב הרב מנחם כשר בספרו התקופה הגדולה עמ' 528, 'כל הקורא בעיון דברים הללו: 'ולא לאחר את המועד', 'ברוח קדשו ובדמעות בעיניו', 'בציון ובירושלים תהיה פליטה', רואה שהגר"א ראה ברוח קדשו את האסון הגדול השואה הנוראה, העתידה לבוא על עם ישראל בגלותו, ולזה ביקש וזירז תלמידיו, להתחיל בקיבוץ גלויות ובעליה לארץ, וכיון שידע שעכשיו משנת ת"ק הוא זמן ההתעוררות לאתחלתא דגאולה.. לזה ביקש שלא לאחר את המועד..!'

כוונת הרב כשר בעניין איחור המועד, מובנת מתוך דברי האור החיים הקדוש, במספר מקומות בחיבורו (ויקרא ו' ב', במדבר כד' יז'), שבשנת ת"ק הגיע זמן הגאולה. וכן הורה הגר"א לתלמידיו כמובא ב'קול התור'. דבריהם התפרסמו בכל העולם היהודי, אך לא זכו לאוזן קשבת, מלבד מעטים שקמו ועלו לארץ, ונתפסו בעולם היהודי, כעושי מעשה טירוף. השואה הנוראה התרחשה בשנת ת"ש, מאתיים שנה לאחר שכבר הגיע מועד הגאולה, ועם ישראל התאחר, ולא עלה לארץ בהמוניו.

עוד שם בספר התקופה הגדולה עמ' 237, מסופר על החפץ חיים, שבעת עלותו של הצורר הגרמני הארור לגדולה, אמר שהמחנה הנשאר לפליטה יהיה בארץ ישראל, והזכיר גם הוא את הפסוק מעובדיה א', 'ובהר ציון תהיה פליטה, והיה קודש'. הביטוי 'פליטה', מבטא מציאות של פליטים מאסון נורא, כפי שלצערנו, אכן היה.

בספר מלאכים כבני אדם עמ' 222, מסופר בשם ברוך דובדבני שעבד בסוכנות היהודית, כי בנסיעתו לפולין בשנת תשט"ז לסייע ליהודים לעלות ארצה, מצאו זקן יהודי אחד וסיפר לו, שבעת ביקורו בארץ קרוב לעשרים שנה לפני השואה, הציע לו הרב קוק לעלות ארצה. הוא חזר אל הרב ואמר לו שהחליט בדעתו לחזור לגולה, אל משפחתו, ואל המפעל התעשייתי שלו. הרב דפק בידו על השולחן ואמר לו ברגש רב, 'דעתך לחזור? הלא זה חוסר דעת!'. המשך היהודי וסיפר לדובדבני, שבשואה איבד את כל משפחתו כולה, ונותר בודד ומחוסר כל. לו רק היה מקשיב לרב קוק.

מכל מקום, די בשואת מכת חושך, שואת המרגלים, ושואת פורים, שהתבטלה ב"ה, כדי לחזק השאלה, מדוע בענייני ארץ ישראל דוקא, מגיב הקב"ה בחריפות כה רבה?

החידוש הגדול מכל

ר' יהודה הלוי, במאמר הראשון של ספרו הכוזרי, עמל להסביר, באמצעות השיח שבין מלך כוזר לחכם היהודי, כיצד יתכן שהאינסוף ברוך הוא, עם כל שלימותו הבלתי נתפסת, מתחבר עם בשר ודם, גבולי וחסרוני. לאחר כל ההסברים שבמאמר הראשון, פונה מלך כוזר ליהודי, במאמר השני פיסקה ט', ואומר לו, 'מה שאמרת יעם האלוק' כבר נתברר לי, אולם מה שאמרת 'בארץ האלוק', קשה לי לקבל זאת'.

ריה"ל בגאונותו המופלאה, מלמדנו מתוך השאלה ששם בפיו של מלך כוזר, שהחידוש שבהתחברותו של הקב"ה עם ארץ ישראל, הוא חידוש גדול יותר, מן החידוש שבהתחברותו עם בני ישראל. כי גם אחר שהבין וקיבל הכוזרי, שהקב"ה מתחבר עם בשר ודם, אינו מצליח להבין את חיבורו יתברך, לארץ. ומדוע?

כי עם כל הקושי לקבל שהקב"ה מתחבר עם האדם, בכל זאת, יש באדם נשמה, חיוך, דיבור, מחשבות, רואים בעיניים חיות אלוקית השוכנת בתוך המוגבלות האנושית. מה שאין כן אדמת ארץ ישראל, שהיא אדמה הנראית דוממת ככל האדמות. ולכן, שיא ההתגלות האלוקית הפלאית, הוא בחיבור של האינסוף, דוקא אל אדמת ארץ ישראל. זהו הגילוי הגדול ביותר של מלכותו יתברך בעולם, המוכיח שאור ד' מגיע לכל פינה ופינה ביקום, לכל מדרגות החיים, ועד למדרגת הדומם. שיאה של האידיאולוגיה היהודית בדבר קדושת הכלים, הוא קדושת ארץ ישראל.

לחידוש הזה, יש משמעות קוסמולוגית אדירה, הנוגעת לכל ההויה כולה. כי אורה זה של ארץ ישראל, הוא אשר יביא את הבריאה כולה לתיקונה, הוא אשר ירומם את ההויה כולה, לטבעה האלוקי המקורי, כפי שעשה אותה האלוקים, טרם חטא אדם הראשון. כי כשיש מקום אחד תחת השמש, שאור ד' מאיר בו, אזי כל העולם יונק וסופג מאורו, ומכוחו, הולך ומיטהר ונתקן מחטאיו, עד שיגיע לתיקונו המלא. זוהי הדרך היחידה להגיע, לא רק למזרח תיכון חדש, אלא לעולם שכולו חדש.

ומאחר והעיניים מטעות, ואנו עלולים להשוות בין ירושלים לווינגטון, באה התורה ומדגישה בדברים יא', שארץ ישראל ילא כארץ מצרים היא'. אין זו אדמה אטומה ודוממת, המוגבלת למיצרי החומר, כאדמות חו"ל. זוהי אדמה חירותית, אדמה עם נשמה, המגיבה למעשי היושבים עליה. יהיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי..., ונתתי מטר ארצכם בעיתו.. ואספת דגנך ותירושך ויצהרדך', ואם לא, אז 'ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה..!'. ההסברה הזו, חוזרת שוב ושוב בתורתנו הקדושה, כמו לדוגמא בויקרא יח', שם מזהירה התורה מפני גילוי עריות, ומשכב זכר, כפי שהיו עושים הכנענים, 'ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם'. ארץ ישראל היא אדמה בעלת נשמה, אשר הקיאה את מי שעשו עליה מעשים טמאים, ומברכת את עם ישראל, המיישב אותה בקדושה ובטהרה.

השלום העולמי

לעבודה הקדושה הזו, עבודת תיקון העולם והטבתו, התקדשות הכלים, על ידי תורה וארץ ישראל, נבראנו אנו. עבודה זו, היא אשר תביא את השלום העולמי, וכמאמר ישעיה הנביא ב', 'והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ד' בראש ההרים, ונישא מגבעות, ונהרו אליו כל הגוים. והלכו עמים רבים ואמרו, לכו ונעלה אל הר ד', אל בית אלוקי יעקב, ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו, כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים'. ומתוך שישראל ישבו על אדמתם, אדמת ארץ ישראל, יעבדו את ד', ויפתחו את תרבותם הרוחנית עד לגבהים הנבואיים, יבוא העולם כולו למדרגה הרוחנית הנדרשת, כדי לבטל את האלימות מן העולם, וכפי שממשיך שם הנביא, שמתוך יציאת התורה מציון ומירושלים, נגיע למצב של 'וכתתו חרבותם לאיתים, וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב, ולא ילמדו עוד מלחמה'.

בישיבתנו בארץ ישראל כולה על כל גבולותיה, נזכה להארת השכינה בציון, למשיכת האור הגדול מן השמים, לתוכנו אנו, ומתוכנו, יאיר האור לעולם כולו. זוהי דרך תיקונו של העולם, כפי שגזר בורא העולם. עובדה אלוקית טבעית ומוחלטת, שאי אפשר להתווכח איתה. אם מוותרים אנו ח"ו על ארץ ישראל, הרי מוותרים אנו על עצם חיינו, יעודנו הטבעי, ותפקידנו הקוסמולוגי, ופוגעים בהתקדמות תיקון העולם. העולם כולו סובל, כשישראל מתייאשים ממילוי תפקידם. זה מה שקרה בפורים. זה כל הסיפור.

כשעם ישראל הלך לסעודת אחשוורוש, הוא ביטא בזאת כעין הסכמה, ליאוש ממילוי ומימוש תפקידו ויעודו. ומאחר וכל עניין בריאתו וקיומו של עמנו, היא למטרת תיקון

העולם על ידי תורת ישראל וארץ ישראל, וזה כל עניין חיותנו, הרי כשביטא אותו הדור, יאוש מן החלום לעלות לארץ ישראל, ארץ החיים, הרי כביכול ויתר הוא על החיים, והדברים באו לידי ביטוי בתגובה האלוקית החריפה, בדיוק כמו שארע קודם לכן, לסרבני העליה ממצרים ולמרגלים.

לך כנוס את כל היהודים

יש כלל בהסטוריה היהודית, - חולשה ישראלית, מושכת לחצים מצד אומות העולם. כך היה ברפידים, כשרפו ידיהם של ישראל מן התורה, מיד הגיע עמלק להילחם בנו, כאמור בשמות יז', 'ויבא עמלק, וילחם עם ישראל ברפידים'. וכך גם היה בפורים.

המן, בחוש הריח העמלקי שלו אמר, 'ישנו עם אחד, מפוזר ומפורד בין העמים', היינו, הם היו אמורים לעלות לארץ ישראל בהמוניהם, מיד עם הצהרת כורש, ולא עשו כן. הם היו חייבים להתנער מהצהרת היאוש מחלום השיבה לארץ ישראל, ולהחרים את סעודת אחשוורוש, ולא עשו כן, ואף השתתפו לבושתם, בסעודה המבזה את קודשיהם. הם חלשים רוחנית, אינם שומרים על קודשיהם, ואינם עומדים על כבודה של ארץ ישראל, כבוד דרכם האידיאולוגית היהודית, אז זה הזמן להתנכל להם.

אסתר המלכה שמסרה נפשה על גאולת ישראל, אומרת למרדכי היהודי, 'לך כנוס את כל היהודים'. היינו, מהפיזור הגלותי התחילו הצרות, ומהכינוס הארץ ישראלי, מהתשובה בעניין ארץ ישראל, תבוא ההצלה והגאולה. כי ארץ ישראל, היא הכח המאחד ומחבר את כל ישראל, לשורשם הנשמתי, למעיין החיים האלוקי השוכן בתוך כולנו, לשכינה הקדושה, הנקראת גם כנסת ישראל. וכמאמר הזוהר ויקרא צג: '...בירושלם דלתתא יקרונ ישראל אחד, מנא לן דכתיב (שמואל ב' ז') גוי אחד בארץ, ודאי בארץ הם גוי אחד, עמה אקרונ אחד ולא אינון בלחודייהו... לא אקרונ אחד אלא בארץ...'. היינו, שאין ישראל זוכים להתעלות אל הנשמה הכלל ישראלית המאחדת אותם, אלא בארץ ישראל, ורק בה ראויים הם להיקרא, עם אחד.

בפורים הזה, נתבשם מאורה של קדושת הכלים המתוקנת, המתגלה מקדושת יום הפורים, בגופנו הפרטי, ואף יותר מכך, בגופנו הלאומי, הלא היא ארץ ישראל, ומכוחה, נתכנס ונתאחד כולנו, בשמחה גדולה, מתוך צפיה להשלמת גאולתנו.

פורים שמח לכל עם ישראל

חיים צ'כי הרב קוק

**'אורות התשובה' החדש
מבואר כולו ע"י הרב יצחק חי זאגא**

הספר מהווה ריכוז רעיוני,
של עקרונות יסוד בתורת הרב קוק,
בשפה קולחת ומובנת, המאפשרת לכולנו,
לרומם את חיינו, על פי דרכו של הרב.

מחיר הספר – 50 ₪ [כריכה קשה, 347 עמודים]
לרכישה שלחו לנו מייל – toratharav@gmail.com

לשיעורים נוספים הכנסו לאתר –
'רוח ירושלמית' – yerushalayim.tv

לתגובות, הערות, והצטרפות לרשימת התפוצה : toratharav@gmail.com
טלי הרב זאגא : 058-5-216-216 טלי לבירורים : משה 050-6-238-938

השיעור מוקדש לכבוד מורנו ורבנו, הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל